

OKRZCZONY (209) *part praet pass pf*

okrzczoney, okrzczone (155), **ochrzczoney, ochrzczone** (35), **ochrzczoney, ochrzczone** (8), **okrzczone** (8), **ochrzczoney** (2), **ochrzczone** (1), [**ochrzczone**]; okrzczone(y) *OpecŻyw* (4), *MiechGlab*, *KromRozm I* (2), *KromRozm II* (4), *KromRozm III* (3), *LubPs*, *KrowObr* (6), *Leop* (2), *BibRadz* (2), *BielKron* (21), *GrzegRóżn*, *OrzQuin* (2), *SarnUzn* (2), *HistRzym* (2), *KuczbKat* (3), *RejZwierc* (2), *WujJud* (10), *WujJudConf*, *KamNap*, *CzechEp* (2), *ArtKanc* (4), *WujNT* (59); ochrzczone(y) *SeklWyzn* (3), *StryjKron* (3), *LatHar* (6), *KlonKr* (2), *SkarKaz*; ochrzczone(y) *MurzNT* (3); okrczone *PatKaz III* (3), *TarDuch*; okrzczone(y) : ochrzczone(y) : ochrzczone(y) : okrczone : ochrzczoney : ochrzczone *SeklKat* (–:–:3:–:1), *Mącz* (1:–:–:2), *RejPos* (11:–:–:2), *BiałKat* (5:6), *SkarJedn* (1:–:–:–:1:1), *SkarŻyw* (–:7:1), *NiemObr* (2:7:1).

okrzczoney itd. (134), **okrzczone itd.** (73), okrzczoney *a.* okrzczone (2).

Pierwsze o jasne. ◊ *W formach złożonych:* –on– (7), –ón– (3); –on– *OpecŻyw* (2); –ón– *OrzQuin* (2); –on– : –ón– *BiałKat* (5:1). ◊ *W formie niezłożonej:* –on (5), –ón (2); –on *OpecŻyw* (2); –on : –ón *MurzNT* (1:1), *Mącz* (2:1); –on– *z tekstów nie oznaczających ó.*

sg m N okrzczone (65), okrzczoney (43); ~ (*attrib*) okrzczoney (5); ~ (*praed*) okrzczone (65), okrzczoney (38), [**ochrzczone**]; okrzczone *PatKaz III*, *TarDuch*, *SeklWyzn* (3), *SeklKat* (4), *KromRozm I*, *MurzNT* (2), *KromRozm II*, *LubPs*, *KrowObr* (2), *Leop*, *BibRadz*, *BielKron* (10), *Mącz* (3), *SarnUzn*, *RejZwierc* (2), *WujJudConf*, *ArtKanc* (4); okrzczoney *GrzegRóżn*, *SkarJedn*, *SkarŻyw* (6), *StryjKron* (3), *CzechEp*, *NiemObr* (5), *LatHar* (3), *KlonKr* (2), *SkarKaz*; okrzczone : okrzczoney *OpecŻyw* (2:1), *RejPos* (11:1), *WujNT* (13:13). ◊ *G* okrzczone(e)go (2). ◊ *D* okrzczoneému (2); –ému (1), –(e)mu (1). ◊ *A* okrzczone(e)go (4). ◊ *I* okrzczoneym (1). ◊ *V* ochrzczoney (2). ◊ *f N* (*praed*) okrzczonea (4), okrzczoneą (3), okrczone(a) (2); –ą *SkarŻyw*, *WujNT*; –a : –ą *BielKron* (4:1). ◊ *G* okrzczone(e)j (1). ◊ *n N* (*praed*) okrzczoneé (2), okrzczoneo (2); –é *OrzQuin*; –o *CzechEp*; –é : –o *HistRzym* (1:1); ~ –é (1), –(e) (1). ◊ *pl N m pers* okrzczeni (47); –eni (5), –ęni (1), –(e)ni (41). *subst m i f* okrzczoneé (2). *n* okrzczoneé (3), okrzczoney (1); ~ (*aitrib*) –é (1); ~ (*praed*) –é *WujNT* (2), –y (1) *KromRozm III*; –é (1), –(e) (2). ◊ *G* okrzczoneych (7). ◊ *D* okrzczoneym (4). ◊ *A m pers* okrzczoneé (7), okrzczoneych *NiemObr* (2); –é (1), –(e) (6). *subst* okrzczone(e) (1). ◊ *I m* okrzczone(e)mi (1). ◊ *L* okrzczoneych (1).

Składnia dopełnienia sprawcy: okrzczone(y) *od kogo* (30), *przez kogo* (3); *od kogo* *OpecŻyw*, *MurzNT* (2), *KromRozm II*, *KrowObr*, *Leop*, *RejPos*, *WujJudConf*, *SkarJedn*, *SkarŻyw*, *LatHar* (4), *WujNT* (9), *SkarKaz*; *przez kogo* *KromRozm III*; *od kogo* : *przez kogo* *BielKron* (6:2).

Sł stp s.v. okrzczić, *Cn*, *Linde* brak.

1. *Który przyjął sakrament chrztu stając się chrześcijaninem; baptizatus Vulg, PolAnt* (170) : Potym rzekł ijm [Jezus]: Iidatż po wffytkim fwiecie/ każcie ewanieliją wffemu ftworzeniu/ Ktoby vwierzyl a okrzczone byl/ zbawion będzie [Mar 16/16] *OpecŻyw* 173 [przekład tego samego tekstu *SeklWyzn* d3v, g, *SeklKat*, *KromRozm I* Mv, *LubPs*, *RejPos* [136]v, 142, 235, 302v, 318v, 338v, Ooo4, *ArtKanc*], 43v; *PatKaz III* 135v, 136; *SeklWyzn* d3v [2 r.], g; *SeklKat* C2, T4, V2; *KromRozm I* Mv [2 r.]; *KromRozm II* 13, q, x2v; *ktory* *vczył/ iż dżyatki mále nye máyą być krzczoney: A ktore fá okrzczoney/ z nowu krzczoney być máyą/ kyedy ku rozumowi przyydą* *KromRozm III* E3, 14; *LubPs* H3v; *I toć iest náuká/ od nieprzyiaćielá duźnego zmyflona/ [...] aby ludziom okrztzonym/ miał Oley fmrodliwy*

dawać/ zupełne błogostwienstwo? *KrowObr* 82v, B2 [2 r.]; *Leop Act* 2/41; *BibRadz Act* 8/36; W Grodku okrzczona y oddawana była [Zowka] Krolowi/ bo Rukiey wiary była/ á dano iey imię Zofia. *BielKron* 385v, 3, 143, 150v *marg*, 154v, 156 (20); Damascus [...], Główne miasto w Syrii/ w którym święty Páweł był okrczon/ y nawrócon po widzeniu *Mącz* 77b, 144a; *OrzQuin* N2, N3v; *SarnUzn* H5v; on rycerz chciał wezwać kápłaná áby dziecicę było okrzczone. Ale krolewná rzekła: Niechcę ia áby to dziecicátko było okrzczono. *HistRzym* 32; *RejPos* 142, 150v, 235, 283, 302v, 318v, 338v; niewiały okrzczoné fą/ Chryftulá máią *BialKat* 190v, 186, 190v, 243v; *KuczbKat* 135, 145, 155; przez włożenie rąk świętego Páwłá ná ludzie okrzczone/ Duch S. sítąpił w nie. *WujJud* 159v, 68, 76, 129, 159v, 167v, L18; od Silwełtrá Papieżá Rzymfkie⁸⁰ ochrczony/ gorącym fługá Páná náłzego Iezulá Chryftulá [...] zołtał *SkarJedn* 172; *SkarŻyw* 74 *marg*, 82, 86, 435 *marg*, 453 (8); *StryjKron* 557 [2 r.]; *CzechEp* 85; nie w dziecicństwie/ ále áż dorozfzy/ ochrczeni bywáli *NiemObr* 146; który [Konstantynus] [...] dopiero ná śmiertelney pościeli ochrczony był. *NiemObr* 147, 75, 146 [3 r.], 147; *ArtKanc* G12v, G16v; *LatHar* [++2]; którzy [katechumeni] ácz iuz w Chryftulá wierzą/ ále iefcze nie fą okrczeni *WujNT* 310, 361, *Act* 2/41, 8/36, s. 429 [2 r.], *Act* 9 *arg* (22); *KlonKr* C, E3v.

W połączeniu z określeniem wyznania (2): którzy [Rusacy] ná Bolefławá Swidrigáyłá [...] wotowáli/ poniewaz był Rukiey Religiey przychylnieyfzy/ áczkolwiek był w Rzymfká ochrczony *StryjKron* 567; Tę wftawę ftárfzych fwoich/ niewiem czemu pánowie Rzymiánie/ zgwałcic/ y przestępic śmieli/ gdy fię te⁸⁰ ważą/ raz v Ruśi ochrczonych/ znowu chrzcic *NiemObr* 150.

Wyrażenia: »w (Panie) Chrystusie okrzczony« = *baptizatus in Christo (Iesu) Vulg* [szyk 2 : 1] (3): Abowiem którzy w Pánie Chryftulá okrczeni iefteście/ Chryftuláście przyoblekli *BialKat* 190v; *WujNT* *Rom* 6/3, *Gal* 3/27.

»okrzczony w imię (święte) [czyje], imieniem [czyim]« [w tym: Ojca (i Syna) i Ducha Świętego (5), Pana Jezusa (a. Jezusowe) (4), Boże, Jezusa Krystusa] = *baptizatus in nomine Domini Iesu Vulg* [szyk 12 : 5] (16 : 1): yżem ochrcn wymię oycza/ y fyna/ y ducha świętego/ wiem ze Bog [...] przes chrzeft obwiázal my fię ze moych grzechow niechce pamiętać *SeklKat* V v; *KromRozm II* x2v; *KrowObr* 138v [2 r.]; *Recipiebantur milites sine delectu*, Ládá kogo przyjmowano [...] kto w ymię boże okrczón tego piáno. *Mącz* 187d; *RejPos* [136]v, Ooo4; gdy Páweł s. przyfzedł do Ephezu/ nálażł tám niktóre zwolenniki: którzy Ianá S. chrztem ochrczeni byli: Duchá s. nie mieli/ áni o nim flicháli: przeto powtóre ochrczeni fą imieniem páná Iezulá. *BialKat* 264; *RejZwierc* 176, 196v; *WujJud* 159v; *ArtKanc* G16v; Azaż Páweł ieft zá was vkrzyżowan? ábo w imię Páwłowe iefteście okrczeni [in nomine Pauli baptizati estis]? *WujNT* 1.*Cor* 1/13, *Act* 8/16, 19/5, 1.*Cor* 1/15, s. 611.

»nowo okrzczony« (1): wádzon Keyftut ná Málborg do mocnego fklepu/ wfzákże wywiedzyon trzeciego dnia przez iednego Litwiná nowo okrczonego *BielKron* 376v.

»okrzczony w [jakiej] wierze« (1): Ołmy owoc tey náuki/ iz przydzie do thego/ że fie będziem iteż muśimy krzcic znowu/ poniewazefmy okrczeni w infzey wierze/ kthorá oni [katolicy] zowá Turecká álbo żydowfká. *SarnUzn* H5v.

Szereg: »nawrocony i okrzczony« (1): [Onezym] od Páwłá nawrocony y okrzczony *WujNT* 748.

Przen (11) :

a) Zjednoczony duchowo przez chrzest (6) :

okrzczony w co (1): Toć iest/ co Páweł S. mowi/ że w śmierć Páńfką okrzczeni bywamy. Iákoby ták rzekł. Kto vmárł/ ten iuż więcey nie grzełzy. Więc [!] iáko Pan Chrístus vmárł/ y my też mamy vmrzeć grzechowi. *KarnNap* B2v.

okrzczony w kim, w czym (4): Y wżyfcy [ojcowie nasi] byli okrzczeni w Moizełzu (*marg*) To iesth/ pod wrzędem Moyzełzowym. (-)/ w obłoku y w morzu. *BibRadz* 1.*Cor* 10/2; Azaż nie wiecie iż ilekolwiek nas w Chrístusie Iefusie iest okrzczonych/ iestefmy okrzczeni w śmierci iego? *WujNT* *Rom* 6/3, 1.*Cor* 10/2, 12/13.

Wyrażenie: »w jedno ciało okrzczony« = *in unum corpus baptizatus* *Vulg* (1): Y Apoštoł S. mowi: wżyfcy w iedno ciáło okrzczenichmy ią. Iáko tedy członek żywotá nie ma/ który przy cieie nie trwa: ták zbáwienia nie ma/ który w iednym cieie kościoła Bożego zrołty z innemi członki nie iest. *SkarJedn* 2; *WujNT* 1.*Cor* 12/13.

b) O męce Chrystusa lub męczeństwie za wiarę (5) :

Wyrażenia: »we krwi swej ochrzczone« [o człowieku nieochrzczone, który poniósł śmierć za wiarę] (1): pánnę S. Emerencyanę kámięmi zábili. (*marg*) Emerencyaná S. wekwi íwey ochrzczoná. (-) *SkarŻyw* 70.

»krztem okrzczon(y)« (3): Rzekł im: Kielichí moy pić będziecie (*marg*) y krztem którym się ia krzczę, będziecie okrzczeni. (-) *WujNT* *Matth* 20/23; Lecz mam być krztem okrzczon [Baptismo autem habeo baptizari]: á iákom iest ściśnion/ áż się wykona? *WujNT* *Luc* 12/50, *przedm* 12.

»okrzczony ogniem« (1): Iáko w zakonie ítárym żadna ofiárá bez ognia y foli nie byłá: ták bez vtrápienia żaden nie iest Bogu przyjemny. Bo toż znáczy być okrzczonym ogniem: co być ofolonym ogniem. *WujNT* 159.

a. W funkcji rzeczownika (18) : [krol] kazał każdemu okrzczonemu suknię nową z sukna [...] przywieść. Chcąc on lud prosty á gruby [...] tam íwoią íszczodrothą sukna wełnianego ku okrzczeniu przywieść *MiechGlab* 87; *KromRozm III* K7v; *RejPos* [279]v *marg*; Wízyftek ítháry człowiek vmiéra ná chrzcie/ thák iż każdy ochrzcóny nowym íye człowiekiem ítawa *BiałKat* 261, 243v, 251; *WujJud* 169; *NiemObr* 75; *WujNT* 429, 430, *Rom* 8 *arg*, s. 625, *Zzzzz3v*, *Bbbbbbbv*.

W przeciwstawieniu: »okrzczony ... nieokrzczony« (2): NOVOKRZCZENCY dwoiáko grzełzą/ y krzcząc iuż okrzczone/ y nie krzcząc nieokrzczonych. *WujNT* *Aaaaaa2v*, 518.

Wyrażenie: »ochrzczone na imię Ojca i Syna i Ducha Świętego« (1): iż się tego żadnym ípořobem czynić nie godziło/ áby raz ochrzczonego/ ná imię oycá/ y íyná/ y ducha ś. chociaż przez naywiętszego Heretyká/ znowu chrzcić miano. *NiemObr* 150.

2. Który dokonał aktu oczyszczenia przez zanurzenie się w rzece Jordan; baptizatus *PolAnt*, *Vulg* (36) : *OpecŻyw* 36, 37; *PatKaz III* 136; *TarDuch* B2; przyředł Iefus z Nazareth Galileiřki⁶⁰/ i ochrzczone iest od Iána w Iordánie *MurzNT* *Mar* 1/9, k. 11; *Leop* *Mar* 1/9; *GrzegRóżn* M; *RejPos* 9, 274, 297v *marg*; *WujJudConf* 167; *ArtKanc* C16v; Iezu od Ianá S. trzydziętszego roku w Iordanie iáwnie ochrzczone/ [...] zmiłuy się nád námi. *LatHar* 337, 273, 345, 533, 556; *WujNT* *przedm* 33, s. 9, *Matth* 3/13, 14, 16 (13); *SkarKaz* 515a; [Báde też w Iordane Ochrczan/ Barák [!] Boży *Krofej* C2].

Wyrażenie: »krztem Janowym (a. Jana św.) okrzczony« [*szyk* 3:1] (4): I wżyftek lud vłtyřáwřzy i celnicy/ vřprawiedliwili boga/ ochrzczeni chrzřtem Ianowem [baptizati baptismo Ioannis] *MurzNT*

Luc 7/29; BiałKat 264; ktorzy tylko Ianowym krztem okrczeni byli/ te znowu Chrifusowym krztem krzćić mušiano. WujJud 167; WujNT Act 19 arg.

3. *Pošwięcony, konsekrowany, czasem z nadaniem nazwy (2) : vkařz tefz/ iż Oley okrczony/ duchowne tzyni pomázanie/ to iefť/ Duchá ťwiętego dáie KrowObr 81v.*

Wyrażenie: »okrczony [czyim] imieniem« (1): A košćioły ich [męczenników] imióny okrczoné/ iáko miešćá ťwięté ku czći y chwale pánu Bogu zbudowáné [...] máią być náwiędzáné BiałKat 148v.

4. *Nazwany, określony jakimś wyrazem (1) : poniewař wřzytko to Rzymťki Papa czyni/ [...] wařac fię tego/ y czyniac to/ częgo ťwym Chrifus czynić zákazał: tedy to nie moře być ináčzey/ po Papiękuć/ ále wedle ťłowá Bořęgo/ okrczono/ iedno iż on iefť Antychriftem. CzechEp 405.*

Synonimy: 4. mianowany, nazwany.

Cf OKRZCIĆ